

УДК 349.6:502.1

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-18-248-253

Терзі Олена Олександрівна,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри Національної безпеки, інституту безпеки
ПрАТ "ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом»
terzi.elena@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-4120-6526

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЯК КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті досліджується безпека життєдіяльності як ключова умова досягнення сталого розвитку суспільства, а також як його концептуальна основа. Розглядається взаємозв'язок між безпекою життєдіяльності та концепцією сталого розвитку у сучасному суспільстві.

Автор акцентує увагу на тому, що безпека життєдіяльності – це ключова передумова досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР), оскільки забезпечує збереження життя, здоров'я людини та цілісності навколишнього середовища. Аналізуються наукові підходи до визначення поняття «безпека життєдіяльності» та її складових, включно з екологічною, техногенною, санітарно-епідеміологічною, соціальною та іншими видами безпеки.

Досліджено історію впровадження концепції сталого розвитку на міжнародному та національному рівнях, зокрема прийняття «Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року» ООН, розвиток національної стратегії України «Україна – 2020», адаптацію ЦСР до національних умов та впровадження системи моніторингу реалізації ЦСР. Висвітлено роль державної політики у забезпеченні безпеки життєдіяльності та інтеграції принципів сталого розвитку у правові, економічні, соціальні та освітні стратегії країни.

Автор робить висновок, що безпека життєдіяльності та сталий розвиток є взаємопов'язаними категоріями: безпека виступає як обов'язкова передумова сталого розвитку, а її ефективне забезпечення сприяє гармонійному соціально-економічному та культурно-природному розвитку суспільства. Забезпечення комплексної безпеки є фундаментом для реалізації національних стратегій, формування культури відповідального існування та підтримки високої якості життя.

Ключові слова: безпека життєдіяльності, сталий розвиток, національна безпека, екологічна безпека, Цілі сталого розвитку, державна політика.

Terzi O. LIFE SAFETY AS A CONCEPTUAL BASIS FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The article examines life safety as a key condition for achieving sustainable development of society, as well as its conceptual basis. The relationship between life safety and the concept of sustainable development in modern society is considered.

The author emphasizes that life safety is a key prerequisite for achieving the Sustainable Development Goals (SDGs), as it ensures the preservation of life, human health and environmental integrity. Scientific approaches to defining the concept of "life safety" and its components, including environmental, technogenic, sanitary-epidemiological, social and other types of safety, are analyzed.

The history of the implementation of the concept of sustainable development at the international and national levels is studied, in particular, the adoption of the UN "2030 Agenda for Sustainable Development", the development of the national strategy of Ukraine "Ukraine - 2020", the adaptation of the SDGs to national conditions and the implementation of a monitoring system for the implementation of the SDGs. The role of state policy in ensuring life safety and integrating the principles of sustainable development into the country's legal, economic, social and educational strategies is highlighted.

The author concludes that life safety and sustainable development are interrelated categories: safety acts as a mandatory prerequisite for sustainable development, and its effective provision contributes to the harmonious socio-economic and cultural-natural development of society. Ensuring comprehensive security is the foundation for the implementation of national strategies, the formation of a culture of responsible existence and maintaining a high quality of life.

Keywords: life safety, sustainable development, national security, environmental security, Sustainable Development Goals, state policy.

Постановка проблеми. В умовах глобальних викликів сучасності, таких як воєнні конфлікти, екологічні катастрофи, енергетичні кризи, пандемії та різноманітні соціально-економічні нестабільності, питання безпеки життєдіяльності набуває особливого значення. Забезпечення безпечного середовища існування людини є необхідною умовою реалізації цілей сталого розвитку, визначених ООН, оскільки жоден із ключових напрямів – економічний, соціальний чи екологічний – не може бути досягнутий без стабільного й контрольованого безпекового середовища.

Актуальність дослідження зумовлюється також потребою формування системного підходу до інтеграції принципів безпеки в національну політику сталого розвитку, зокрема в Україні, яка перебуває у стані збройної агресії та глибоких трансформацій. Формування культури безпеки, удосконалення правового регулювання та публічного управління у сфері захисту життя, здоров'я, довкілля та інфраструктури – це не лише виклики, а й ключові умови для забезпечення сталості розвитку суспільства у довгостроковій перспективі.

Таким чином, дослідження ролі безпеки життєдіяльності як концептуальної основи сталого розвитку є на сьогодні надзвичайно затребуваним як у науковому, так і в прикладному вимірах, адже має потенціал впливу на формування ефективної державної політики, стратегії національної безпеки та гуманітарної стабільності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням забезпечення безпеки життєдіяльності приділяють увагу науковці різних спеціальностей, зокрема фахівці у сферах природничих, технічних, гуманітарних наук. З останніх досліджень присвячених вказаній тематиці варто виділити роботи таких відомих науковців як Ф. Апшай, Т. Гринюк, К. Марченко, О. Оришака, О. Остапенко, О. Хитра та інші дослідники. Проблемам сталого розвитку присвячені роботи багатьох учених-правознавців, таких як В. Андрейцев, З. Бурик, А. Гетьман, П. Кулинич, Н. Малишева, Л. Мельник, А. Лелеченко, М. Шульга тощо.

Мета статті є обґрунтування безпеки життєдіяльності як фундаментальної передумови й концептуальної основи сталого розвитку, аналіз правових і політичних підходів до її забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження. У XXI столітті концепція сталого розвитку визначає вектор руху цивілізації у напрямку збалансованого соціального, економічного та екологічного прогресу. Водночас пріоритетною умовою такого розвитку є безпека життєдіяльності як сукупність заходів, що забезпечують збереження життя, здоров'я людини та цілісності навколишнього середовища. Без належного рівня безпеки неможливо досягти жодної з Цілей сталого розвитку (далі – ЦСР), оскільки безпека є як мета, так і засіб реалізації сталості.

Центральною категорією нашого дослідження є безпека життєдіяльності. У науці безпека життєдіяльності є досить широким поняттям, яке охоплює всі аспекти захисту життя та здоров'я людини, суспільства в цілому, а також навколишнього природного середовища від природних, техногенних та інших небезпек. Саме тому безпека життєдіяльності викладається як окрема навчальна дисципліна у навчальних закладах, а також є окремою наукою про способи «виживання» людини у світі, наповненому негативними чинниками, загрозами різного характеру. Так, до сфери безпеки життєдіяльності відносять: забезпечення безпеки дорожнього руху; забезпечення безпечності та якості харчових продуктів та продовольчої сировини; забезпечення хімічної, біологічної та радіаційної безпеки; захист людини від техногенних факторів, які можуть завдати шкоди здоров'ю вдома чи на роботі (охорона праці), до яких можна віднести можливість ураження електричним струмом, небезпеку падіння з висоти, отруєння чадним газом, негативні наслідки від порушення правил роботи з хімічними реактивами та іншими небезпечними матеріалами (речовинами), наслідки порушення правил користування побутовими приборами та засобами виробництва (станками, інструментами та іншими знаряддями праці) тощо [1].

Вчені з різних наукових сфер визначають досліджуване поняття з огляду на ті аспекти, які є визначальними у кожній із наук. Так, В. Кошель, Г. Сав'юк та Б. Дзундза визначають безпеку життєдіяльності як галузь знання та науково-практичну діяльність, що спрямовані на формування безпеки і попередження небезпеки шляхом вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек, їхніх властивостей, наслідків їхнього впливу на організм людини, основ захисту здоров'я та життя людини і середовища її проживання від небезпек. Крім того, на думку вказаних науковців, безпека життєдіяльності – це інтегральна наука, що вивчає небезпеки та негативну дію на людину екзогенних та ендогенних факторів у всіх сферах життєдіяльності людини [2, с. 8].

За визначенням, яке наводить О. Арламов, безпека життєдіяльності – це галузь знання та науково-практична діяльність, спрямована на вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек, їхніх властивостей, наслідків їхнього впливу на організм людини, основ захисту здоров'я та життя людини і середовища її проживання від небезпек, а також на розробку і реалізацію відповідних засобів та заходів щодо створення і підтримки здорових та безпечних умов життя і діяльності людини як у повсякденних умовах побуту та виробництва, так і в умовах надзвичайних ситуацій [3, с. 3].

Як вказують В. Грибан, А. Фоменко, Д. Казначеев, під життєдіяльністю розуміється властивість людини не лише діяти в життєвому середовищі, що її оточує, але й процес збалансованого існування та самореалізації індивіда, групи людей, суспільства і людства загалом в єдності їх життєвих потреб і можливостей [4, с.14].

Отже, безпека життєдіяльності – це стан захищеності людини, суспільства та довкілля від негативних впливів природного, техногенного, соціального чи воєнного походження, який забезпечує збереження життя та здоров'я, нормальні умови існування і діяльності, а також сталий розвиток.

Безпека людини – це категорія, яка відображає сутність людського буття, охоплюючи її ментальні, соціальні та духовні цінності. Вона становить невід'ємний елемент, що визначає ключовий вектор розвитку людства, визначений ООН як «сталі людський розвиток» (Sustainable Human Development) – такий розвиток, який забезпечує не лише економічний, але й соціальний, культурний та духовний розвиток, сприяючи гуманізації національного світогляду та збагаченню позитивного досвіду, накопиченого людством.

Концепція сталого розвитку в даний час визнана всіма країнами, що входять до складу ООН, в якості одного з пріоритетів людства, перехід до якого має відбуватися на національному та глобальному рівнях [5].

Поняття «сталі розвиток» у сучасному значенні було вперше сформульовано прем'єр-міністром

Норвегії Гру Харлем Брундланд у 1987 році в звіті Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку «Наше спільне майбутнє». Вона визначила сталий розвиток як такий, що забезпечує задоволення потреб сучасного покоління без загрози можливості задовольнити потреби майбутніх поколінь. Цей розвиток не є статичним станом гармонії, а радше динамічним процесом, у межах якого використання ресурсів, напрями інвестицій, орієнтація технічного розвитку та інституційні зміни узгоджуються з поточними та майбутніми потребами. Важливо підкреслити, що за визначенням ООН, розвиток означає не лише зростання, а й насамперед якісне вдосконалення [6].

25 вересня 2015 року на саміті ООН у Нью-Йорку світові лідери ухвалили «Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року» [7], у якому було визначено 17 ЦСР та 169 завдань. Країни всього світу зобов'язалися розробити національні стратегії відповідно до Глобальної стратегії сталого розвитку та адаптувати свої національні цілі сталого розвитку до ЦСР.

Поняття «сталий розвиток» на сьогодні дуже часто використовується у різноманітних сферах, а також нормативно-правових актах різного рівня. Протягом останніх десятиліть провідні міжнародні організації визначають забезпечення сталого розвитку одним із ключових пріоритетів своєї діяльності.

Україна, проголосивши інтеграцію до Європейського Союзу пріоритетним напрямком зовнішньої політики, підтвердила таким чином і свою прихильність принципам сталого розвитку. Вперше поняття сталого розвитку було зафіксовано у Постанові Верховної Ради України «Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» від 5 березня 1998 року [8].

Після прийняття на саміті ООН у Нью-Йорку «Порядку денного у сфері сталого розвитку на період до 2030 року» у 2015 році, в Україні організували масштабні консультації на центральному та місцевому рівнях за участю понад 800 провідних фахівців із різних галузей в рамках адаптації національних Цілей сталого розвитку до глобальних ЦСР за підтримки Організації Об'єднаних Націй в Україні.

Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 була ухвалена Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», яка стала довгостроковим документом, що базується на сучасних міжнародних принципах гармонійного співіснування людства та навколишнього середовища. У цій стратегії визначено мету, основні завдання та пріоритетні напрями поступового розвитку українського суспільства з метою досягнення збалансованості економічних, соціальних і екологічних аспектів. Зокрема, окреслено основні напрями руху держави: 1) Розвиток. Сприяння сталому розвитку країни шляхом проведення структурних реформ, підвищення життєвих стандартів, розвитку потужної економіки та впровадження інноваційних технологій. 2) Безпека. Забезпечення безпеки держави, бізнесу та громадян, а також захист інвестицій і приватної власності. 3) Відповідальність. Гарантування рівного доступу до якісної освіти, медичних послуг та інших соціальних послуг для всіх громадян, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних чи інших переконань, статі, етнічного чи соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних чи інших характеристик. 4) Гордість. Формування культури взаємної поваги, толерантності в суспільстві, а також гордості за державу, її історію, культуру, науку, спорт тощо [9].

Наступним кроком стало опублікування 15 вересня 2017 року Урядом України Національної доповіді «Цілі сталого розвитку»: підготовлену Міністерством економіки України та схвалену Міжвідомчою робочою групою високого рівня з організації процесу впровадження ЦСР в Україні [10]. У документі враховано особливості національного розвитку та визначено 86 цілей розвитку і 172 базових індикатори для досягнення ЦСР.

У 2019 році Президент України підписав Указ на підтримку впровадження ЦСР, зокрема з урахуванням їх адаптації до національних умов, відображених у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» [11]. Цим указом Цілі сталого розвитку були визначені як додаткові критерії для підготовки прогнозних та програмних документів, а також проєктів нормативно-правових актів. Зокрема, це такі цілі:

- 1) подолання бідності;
- 2) подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства;
- 3) забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці;
- 4) забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх;
- 5) забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат;
- 6) забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією;
- 7) забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх;
- 8) сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх;
- 9) створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям;
- 10) скорочення нерівності;
- 11) забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів;

- 12) забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва;
- 13) вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками;
- 14) збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку;
- 15) захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття;
- 16) сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях;
- 17) зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках глобального партнерства в інтересах сталого розвитку.

За ініціативи Міністерства економіки України було розроблено систему моніторингу реалізації ЦСР в Україні. У результаті Державною службою статистики та Міністерством економіки України було підготовлено перший моніторинговий звіт «Цілі сталого розвитку – Україна 2019» [12], у якому було подано інформацію про національні показники за 17 цілями, чим і було розпочато процес моніторингу реалізації ЦСР в Україні.

У грудні 2020 року Кабінет Міністрів України оновив Регламент, встановивши обов'язкове врахування досягнення Цілей сталого розвитку при формуванні та реалізації державної політики. Відтак, Цілі сталого розвитку набули статусу офіційних орієнтирів для розробки програмних та стратегічних документів на національному рівні.

Концепція сталого людського розвитку – основа науки про безпеку людини. Її основні напрями:

1. Безпека життєдіяльності населення будь-якої країни забезпечується не озброєнням, а довготривалим процесом сталого розвитку людини.
2. Безпека життя і здоров'я людини повинна розглядатися як компонент розвитку матеріально-виробничої, соціально-політичної, культурнодуховної та побутової сфер життя суспільства.
3. Для більшості людей відчуття безпеки асоціюється переважно із проблемами повсякдення (харчування, тепло, стабільність, одяг, медичне обслуговування, робота, зарплата, освіта та інше) і воно повинно бути задоволено.
4. Безпека людини є загальною категорією, яка характеризує забезпечення життєдіяльності людини будь-якої країни [13, с.5].

Безпека життєдіяльності та сталий розвиток – це взаємопов'язані концепції, які формують основу для стабільного й гармонійного функціонування суспільства. Безпека життєдіяльності охоплює сукупність умов і заходів, спрямованих на збереження життя, здоров'я людини, навколишнього середовища та соціального порядку. Вона включає в себе екологічну, техногенну, санітарно-епідеміологічну, інформаційну, соціальну та інші види безпеки, що прямо впливають на якість життя населення.

У свою чергу, сталий розвиток передбачає збалансоване поєднання економічного зростання, соціального добробуту та охорони довкілля, що має забезпечити потреби нинішніх і майбутніх поколінь. Цілі сталого розвитку, проголошені ООН, прямо чи опосередковано базуються на принципах безпеки, оскільки неможливо забезпечити гідний рівень освіти, охорони здоров'я, енергетики чи урбаністики без гарантування безпечного середовища.

Отже, безпека життєдіяльності є не лише компонентом сталого розвитку, а й його обов'язковою передумовою. Її інтеграція у політичні, правові, економічні та освітні стратегії — необхідна умова для побудови справді стійкого та безпечного суспільства.

Висновки. Таким чином, безпека життєдіяльності є не лише важливою умовою, а й концептуальною основою сталого розвитку, оскільки охоплює всі сфери існування людини, суспільства й держави.

Безпека життєдіяльності та сталий розвиток – це взаємопов'язані категорії, які визначають якість та перспективи існування суспільства: сталий розвиток неможливий без належного рівня безпеки життєдіяльності, а ефективна система безпеки сприяє гармонійному розвитку економіки, культури та соціальної сфери, зберігаючи природні ресурси та забезпечуючи гідну якість життя.

Забезпечення комплексної безпеки є основою для реалізації національних стратегій розвитку, гармонізації законодавства, формування культури відповідального існування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бондар Д.В. Забезпечення безпеки життєдіяльності та цивільний захист: співвідношення понять та особливості адміністративно-правового регулювання. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. № 6. С. 35–43.
2. Кошель В.І., Сав'юк Г.П., Дзундза Б.С. Безпека життєдіяльності: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2018. 163 с.
3. Арламов О.Ю. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: конспект лекцій. Інститут енергозбереження та енергоменеджменту Національного технічного університету України «Київський

політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». К., 2018. 93 с. URL: <https://opcb.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/09/BZDCZkonspekt.pdf>

4. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підруч. / В. Г. Грибан, А. Є. Фоменко, Д. Г. Казначєєв. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 388 с.

5. Філіпішина Л. М. Еволюція концептуальних підходів до формування стратегії сталого економічного розвитку промислових підприємств. *Вісник Приазовського Державного технічного університету. Сер.: Економічні науки*. 2017. Вип. 34. С. 172-180.

6. Васильєва О.І., Васильєва Н.В.. Концептуальні засади сталого розвитку територіальних громад. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 8. С. 74-78.

7. Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda>

8. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки: Постанова Верховної Ради України від 05 берез. 1998 р. N 188/98вр URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/188/98%D0%B2%D1%80>.

9. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/5/2015>.

10. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» URL: <https://me.gov.ua/view/22e86f94-a9dd-421e-adcb-e38748a4b7cb>

11. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

12. Цілі сталого розвитку – Україна. 2019. Моніторинговий звіт. URL: <https://nure.ua/wp-content/uploads/Benchmarking/4-2-sdgs-ukraine-2019-monitoring-report.pdf>

13. Безпека життєдіяльності (стислий конспект лекцій для студентів факультету математики та цифрових технологій) / Упоряд.: Ю.Ю. Млавець. Ужгород: ДВНЗ “УжНУ”, 2023. 44 с.

REFERENCES:

1. Bondar, D.V. (2024). Zabezpechennia bezpeky zhyttiedialnosti ta tsyvilnyi zakhyst: spivvidnoshennia poniat ta osoblyvosti administratyvno-pravovoho rehuliuвання. [Ensuring life safety and civil protection: correlation of concepts and features of administrative and legal regulation]. *Naukovyi visnyk publichnogo ta pryvatnogo prava*. №6. 35–43. [in Ukrainian].

2. Koshel, V.I., Saviuk, H.P., Dzundza, B.S. (2018). Bezpeka zhyttiedialnosti. [Life safety]. *Navchalno-metodychnyi posibnyk*. 163. [in Ukrainian].

3. Arlamov, O.Iu. (2018). Bezpeka zhyttiedialnosti ta tsyvilnyi zakhyst. [Life safety and civil protection]. 93. Retrieved from: <https://opcb.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/09/BZDCZkonspekt.pdf> [in Ukrainian].

4. Hryban, V.H., Fomenko A.Ie., Kaznacheiev, D.H. (2022). Bezpeka zhyttiedialnosti ta okhorona pratsi. [Life safety and occupational health]. 388. [in Ukrainian].

5. Filipishyna, L.M. (2017). Evoliutsiia kontseptualnykh pidkhodiv do formuvannia stratehii staloho ekonomichnogo rozvytku promyslovykh pidpriemstv. [Evolution of conceptual approaches to the formation of a strategy for sustainable economic development of industrial enterprises]. *Visnyk Pryazovskoho Derzhavnoho tekhnichnogo universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky*. Vyp. 34. 172-180. [in Ukrainian].

6. Vasyliieva, O.I., Vasyliieva, N.V. (2018). Kontseptualni zasady staloho rozvytku terytorialnykh hromad. [Conceptual principles of sustainable development of territorial communities]. *Investysii: praktyka ta dosvid*. №8. 74-78. [in Ukrainian].

7. Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. (2015). Retrieved from: <https://sdgs.un.org/2030agenda> [in English].

8. Pro Osnovni napriamy derzhavnoi polityky Ukraïny u haluzi okhorony dovkillia, vykorystannia pryrodnykh resursiv ta zabezpechennia ekolohichnoi bezpeky. (1998, March 5). [On the main directions of the state policy of Ukraine in the field of environmental protection, use of natural resources and ensuring environmental safety]. *Postanova Verkhovnoi Rady Ukraïny*. №188/98vr. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

9. Pro Stratehiu staloho rozvytku «Ukraina – 2020». (2015, January 12). [On the Sustainable Development Strategy "Ukraine - 2020"]. *Ukaz Prezydenta Ukrainy* № 5/2015. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/5/2015> [in Ukrainian].

10. Natsionalna dopovid «Tsili staloho rozvytku: Ukraina». (2017). [National report "Sustainable Development Goals: Ukraine"]. Retrieved from: <https://me.gov.ua/view/22e86f94-a9dd-421e-adcb-e38748a4b7cb> [in Ukrainian].

11. Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku. (2019, September 30). [On the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period up to 2030]. *Ukaz Prezydenta Ukrainy* №722/2019. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> [in Ukrainian].

12. Tsili staloho rozvytku – Ukraina. 2019. Monitorynhovyi zvit. (2019). [Sustainable Development Goals – Ukraine. 2019. Monitoring Report]. Retrieved from: <https://nure.ua/wp-content/uploads/Benchmarking/4-2-sdgs-ukraine-2019-monitoring-report.pdf> [in Ukrainian].

13. Mlavets, Yu.Iu. (2023). Bezpeka zhyttiediiialnosti (styslyi konspekt lektsii dlia studentiv fakultetu matematyky ta tsyfrovyykh tekhnolohii). [Life Safety (brief lecture notes for students of the Faculty of Mathematics and Digital Technologies)]. 44. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 11.06.2025

УДК 336.76:343.1

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-18-253-258

Овчатова-Редько Алла Олександрівна,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри права
Придунайської філії ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління
персоналом»»

pravokafedrapf@gmail.com

ORCID ID: 0009-0008-4473-7908

Ніколенко Лілія Іванівна,

старший викладач кафедри права
Придунайської філії ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління
персоналом»»

nl198137@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3390-9256

Кисельова Катерина Валеріївна,

магістрантка ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»»
pravokafedrapf@gmail.com

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

У статті розглядаються основні адміністративно-правові механізми забезпечення фінансової безпеки держави. Визначено поняття фінансової безпеки, її місце у системі національної безпеки України. Встановлено, що в умовах воєнного стану, економічної турбулентності та гібридних загроз питання адміністративно-правового регулювання фінансової безпеки набуває особливої актуальності.

У сучасних умовах, коли Україна перебуває під впливом численних зовнішніх та внутрішніх загроз, ефективне функціонування фінансової системи стає необхідною умовою збереження державного суверенітету, політичної стабільності та соціально-економічного розвитку.

Досліджено поняття фінансової безпеки як стан захищеності фінансової системи, суб'єктів господарювання та громадян від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечує стабільність економіки, ефективне функціонування фінансових інститутів, своєчасне виконання фінансових зобов'язань, ефективне використання ресурсів та створення умов для соціально-економічного розвитку. Розглянуто категорію «адміністративно-правовий механізм» як сукупність правових засобів, процедур і організаційних заходів, що реалізуються органами публічної влади для захисту фінансових інтересів держави, запобігання та нейтралізації загроз фінансовій системі і забезпечення стабільності державних фінансів.

Виділено основні елементи адміністративно-правового механізму: нормативно-правову базу, органи державного управління, методи та форми регулювання, контрольні процедури та ресурси забезпечення. Показано, що комплексне функціонування цих елементів забезпечує стабільність фінансової системи та реалізацію стратегічних цілей фінансової безпеки держави.

Ключові слова: правовий механізм, адміністративно-правові механізми, безпека держави, фінансова безпека, фінансова політика.

Ovchatova-Redko A., Nikolenko L., Kyseleva K. ADMINISTRATIVE AND LEGAL MECHANISMS OF ENSURING THE FINANCIAL SECURITY OF THE STATE

The article examines the main administrative and legal mechanisms for ensuring the financial security of the state. The concept of financial security and its place in the national security system of Ukraine are defined. It is established that in conditions of martial law, economic turbulence and hybrid threats, the issue of administrative and legal regulation of financial security becomes particularly relevant.

In modern conditions, when Ukraine is under the influence of numerous external and internal threats, the effective functioning of the financial system becomes a necessary condition for preserving state sovereignty, political stability and socio-economic development.

The concept of financial security is studied as a state of protection of the financial system, business entities and citizens from internal and external threats, which ensures economic stability, effective functioning of financial institutions, timely